

ТОРГЕЙР ТОРГЕЙРСЪН СРЕЩУ ИСЛАНДИЯ

Решение на Европейския съд по правата на човека от 25 юни 1992 г.

ТЕКСТОВЕ ОТ КОНВЕНЦИЯТА: чл. 6 ал. 1, 10 и 50.

КЛЮЧОВИ ДУМИ И ИЗРАЗИ: безпристрастен съд/ свобода на изразяването/ посегателство/ предписано от закона/ защита на репутацията/ справедливо удовлетворение

ЦИТИРАНИ ПРИМЕРИ ОТ СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА: Hauschildt v. Denmark judgment of 24 May 1989, Series A no. 154; Kruslin v. France judgment of 24 April 1990, Series A no. 176-A; Lingens v. Austria judgment of 8 July 1986, Series A no. 103; Barfod v. Denmark judgment of 22 February 1989, Series A no. 149 ; Oberschlick v. Austria judgment of 23 May 1991, Series A no. 204 ; Observer and Guardian v. United Kingdom judgment of 26 November 1991, Series A no. 216; Castells v. Spain judgment of 23 April 1992, Sīrie A no 236.

РЕШЕНИЕ

По делото Торгейр Торгейрсън срещу Исландия

Европейският съд по правата на човека, заседаващ в съответствие с чл.43 на Конвенцията за защита на права на човека и основните свободи ("Конвенцията") и съответните норми от Правилата на съда, в състав от следните съдии: Р. Рюсдал - председател, Л.-Е. Петити, Р. Макдоналд, А. Шпийлман, С.К.Мартенс, Е. Палм, С. Пеканен, А.Н. Лоизу, Гардар Слазон, съдия ad hoc, както и М.-А. Ейсен - секретар, и Х. Петцолд - заместник-секретар,

се произнесе със следното решение, което бе прието на 28 май 1992 г.:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е внесено в Съда на 8 март 1991 от Европейската комисия по правата на човека (Комисията) в тримесечния срок, предвиден в член 32, ал. 1 и член 47 на Конвенцията. Делото е заведено с жалба (13778/88) срещу Република Исландия, внесена в Комисията на 19 ноември 1987 г., съгласно член 25 от г-н Торгейр Торгейрсън, исландски гражданин.

[...] Предмет на жалбата е искането за решение по въпроса дали фактите по делото разкриват нарушение от държавата-ответник на нейните задължения по членове 6 и 10 на Конвенцията.

2.- 6. *[параграфи 2 - 6 описват процедурата пред Съда и в частност размяната на писмени становища и други изложения между страните, съставянето на състав на Съда и имената на лицата, представляващи страните.]*

ФАКТИТЕ

I. Обстоятелствата по делото

A. Предистория

7. Г-н Торгейр Торгейрсън е исландски гражданин. Той е писател с постоянно местожителство в Рейкявик, Исландия.

8. От 1979 до 1983 г., поредица от инциденти в Исландия дават основания за твърдения за полицейско насилие; за 10 от тях полицията е известена. Последната такава жалба е направена през есента на 1983 г. от един журналист, г-н Скафти Джонсън, в резултат от което прокуратурата повдига обвинения срещу трима членове на полицията в Рейкявик, от които двама са оправдани, а един е осъден. Делото е широко отразено в пресата и предизвиква голяма дискусия за отношенията между обществото и полицията. По този

повод жалбоподателят публикува две статии за полицейската бруталност във всекидневника "Моргунбладид", съответно на 7 и 20 декември 1983 г..

9. Съдържанието на първата статия е следното (превод):
"Нека се опомним!"

Отворено писмо до министъра на правосъдието Йон Хелгасон

Уважаеми г-н Министър на правосъдието,

(1) Тези дни един проблем, който ме тревожеше - да не кажа измъчваше вътрешно - в продължение на няколко години, неочаквано бе повдигнат от пресата. Един от журналистите на вестник на собствената Ви партия - Тимин (Време) - е станал обект на болезнено преживяване, по причина на което се прибрал с няколко рани от нощната джунгла на Рейкявик. Често опасностите на джунглата, както и на други подобни негостоприемни места, може да ни даде представа за трудностите, които мисионерите, такива като Стенли и Ливингстън, е трябвало да преживеят, макар и да са проповядвали блаженството на небесното царство, а не кооперативната Утопия.

(2) В случая, в нощния живот на града нещастие сполетя един от вашите политически мисионери, журналиста Скафти.

Фотографиите с лицевите му травми, заели четири вестникарски колони, откровено ни шокираха.

(3) Ние не желаем да приемем, че нашите полицаи са увредили по този начин красивата физиономия на журналиста. По негови думи той просто си търсил палтото, когато зверовете в униформи от гореспоменатата джунгла го нападнали.

(4) По мое мнение случаят със Скафти не е от голямо значение. Но тъй като той получи широк отзвук, бих искал да се възползвам от възможността, за да Ви информирам, че истинският проблем в действителност е по-голям и ужасяващ.

(5) "Случаят Скафти", поднесен на нашето внимание от пресата, е върхът на айсберга. Под него, в тъмното море на мълчанието, се спотайва девет пъти по-голям проблем.

(6) Бих желал да насоча вниманието Ви към този въпрос, тъй като Вие сте министър на правосъдието и следователно начело на онези диви зверове в униформи, които бродят, потайно или не, в джунглата на нощния живот на града.

(7) Аз, разбира се, не подценявам болката и неприятностите, които този млад човек е трябвало безсмислено да преживее. Въпреки тях Скафти очевидно ще се оправя. Синините на лицето му ще станат виолетови, след това ще потъмнеят и след време сигурно ще изчезнат. Той ще се върне на работа във вестника и неговият случай ще бъде погребан в пясъка на всекидневните скандали, които ще се натрупат като сняг след силна буря.

Така би станало, ако не се възползваме от възможността да разгледаме проблема в неговата цялост.

(8) Преди години се наложи да прекарам няколко седмици в отделение на нашата местната болница. В стая на етаж бе на легло мъж на около двадесет, който бе така парализиран, че с изключение на очите си не можеше да движи никоя част от тялото си. Той можеше да чете благодарение на специален уред и помощна ръчка за обръщане на страниците.

Казаха ми, че шансът да се възстанови е минимален.

(9) От болните, с които младият човек бе в една стая, разбрах, че уврежданията му са причинени от охраната на някакъв ресторант и от група полицаи.

Първоначално не можех да го повярвам, затова разпитах болничния персонал и - да, те бяха прави; ставаше въпрос за жертва на нощната полицейска група на Рейкявик.

(10) Видът на този парализиран младеж ме преследваше и извън болницата, затова не можех да остана безмълвен за неговия случай. Тогава установих, че повечето хора бяха чували за различни случаи, когато граждани са имали същите или подобни преживявания със зверовете в униформа. Същества, доведени до психичното състояние на новородено в резултат на бойните хватки, които полицаи и охрана учат и прилагат с брутална безразсъдност, вместо да се отнасят към хората с внимание и благоразумие. Има толкова много подобни истории, които вече едва ли бихте могли да пренебрегнете, като ги считате просто за лъжи. Онова, което придружава тези истории така неизбежно, както агресивността следва глупостта, е твърдението, че осъждането на полицаи в тези случаи е невъзможно. Друг отдел на полицията предприема разследването и то се извършва от високопоставени лица, които се чувстват задължени да се погрижат за неприкосновеността на полицаите срещу всяко обвинение срещу тях.

(11) Жертвите на полицейските зверове биват забравени, без някой да обсъди сериозно техните случаи.

(12) Сега може би имаме едно от редките изключения. Това е причината за настоящето мое писмо.

(13) Имам известно съмнение, че системата е погрешна, щом хората с власт пренебрегват изцяло справедливостта и неправилно тълкуват задълженията си, като допускат грубияни и садисти да извършват безчинства - без значение коя е жертвата. По мое мнение, шефът на полицията в Рейкявик е прекалено упорит в отказа си да отстрани временно от служба обвинените полицаи, докато се разследва "случаят Джонсън". Нещо повече, той изглежда не се трогва дори и по това дело, когато става дума за един от неговите партийни съмишленици. Но да видим какво ще стане.

(14) Дори и да спечели делото г-н Джонсън, това би било изключение и нищо няма да се промени. Други жертви на този произвол ще се трупат мълчаливо, както досега.

(15) Мисля, че истинският проблем лежи в основата на системата, в която полицаи разследват нарушения по служба на други полицаи. Това мнение се споделя и от други, много по-компетентни, хора - които се колебаят да изразят становището си по въпроса, страхувайки се от последващи репресии и сблъсъци.

Въпросът е наистина сериозен.

(16) Двама от Вашите предходници като министри на правосъдието получиха писма от мен относно тези проблеми. Никой от тях не бе любезен да отговори.

(17) Наскоро видях Ваши снимки във вестника и се впечатлих от лицето Ви, което изразява почтеност и енергичност, примесени с увереност. Това наистина е изражение, което отразява характера Ви, дори ако това е била целта на фотографа.

Поради това Ви пиша и на Вас.

Предложението ми е същото, както и преди:

(18) Престанете да поставяте случаите на полицейски произвол в тази безсмислена и безполезна пералня машина. Докато полицаите се оневиняват взаимно, никога няма да

имате възможност да предприемете такива спешни мерки като задължителни психически тестове и тестове за интелигентност, преди да се дава възможност за прилагане на съдебноосни хватки върху хората, да ги направите отговорни за случаите, когато губят контрол върху поведението си - всичко, което е нужно, за да имаме компетентни полицейски сили, заслужаващи правомощията, които са им дадени.

Но как бихме могли да се освободим от старата система?

(19) Би трябвало да формирате комисия от почтени хора, за да разследват слуховете, които постепенно се превръщат в обществено мнение, а именно, че произволът е с много големи размери сред полицейските сили на Рейкявик и че се прикрива по един необичаен начин. Такъв комитет трябва да кани жертвите на полицейския произвол да отправят своите твърдения за евентуална проверка. Надявам се, че комисията ще установи, че са отговорни само малка част от полицаите. Тези личности трябва да се посъветват да си намерят друга работа.

(20) Имам усещането, че проблемът с нашата полиция би могъл да се сравни с така наречения Младежки проблем, в смисъл, че сравнително малък брой личности са отговорни за негативното обществено мнение към цяла група. Още повече че тези личности не могат да се смятат типични за всяка една група, нито пък за най-интелигентните.

(21) Виждам с полицаите в този град да извършват геройства, в които се открояват хора за пример. Ние не можем без тях. Но аз дължа на младия човек, когото срещнах в местната болница, да събере силите си и да направя това предложение: нека се опитаме да изчистим тази каша, така че онези, които са готови да рискуват живот си, впускатки се в джунглата на рейкявикския нощен живот, да могат в бъдеще да бъдат сигурни, че поне полицаят в униформа не представлява опасност.

Има и без това достатъчно други диви зверове.

(22) В съда понякога предявявате алтернативен иск в случай че основният не бъде удовлетворен. Ако Вие, Йон Хелгасон, не успеете да осигурите извършването на такава независимо разследване, аз ще се обърна към способни журналисти (например Скафти) да започнат такава проучване и да публикуват резултатите в книга, която много вероятно ще стане бестселър. Аз съм готов по всяко време да участвам в това начинание.

С цялото ми уважение и най-добри пожелания,

Искрено Ваш,

Торгейр Торгейрсън"

10. Следват откъси от втората статия:

"Удари, докато мухата е кацнала на носа ми ..."

(1) Изказване на Торгейр Торгейрсън за поведението на полицаия Айнар Бйарнасън по телевизионна програма на 13 декември, вечерта.

....

(2) Миналия вторник, 13 декември, имаше програма за проблемите на полицията по телевизията. Между участниците имаше двама полицейски служители, на които по мнението на много зрители, бе дадена пълна свобода. Единственият зрител, който чух да защитава Бйарки и Айнар, твърдеше, че имало само двама от тях, и че третият, става дума за началника им, за съжаление липсвал от техния лагер.

Това може да е вярно.

(3) Към края на програмата Айнар, който е председател на Асоциацията на рейкявикските полицаи, устрои едно забавление: след като преди това се беше консултирал с Бйарки, той зачете документ съдържащ мръсотии по мой адрес, долуподписания, един лъжец и непочтен човек (според този документ, който полицията някак бе успяла да накара друг човек да го подпише, без да има представа какво се съдържа в него).

(4) Айнар можеше да разпространи това съобщение и без да нарушава закона за радио- и телевизионното излъчване и да рискува честта и работата си. Много зрители бяха учудени от поведението му.
Не без основание.

(5) Тази история трудно може да се обясни само с липса на контрол, така че съм принуден да прибавя още една статия към онова, което преди една седмица смятах да бъдат мои последни думи (настоящето е написано на 15 декември и ще бъде предадено на вестника в петък 16 декември).

Трябва да спомена опита си от миналата седмица.

(6) Миналата сряда, т. е. 7 декември, "Моргунбладид" публикува моето писмо до най-високопоставения служител на исландското правосъдие. Молех го да се разпореди незабавно за независимо разследване на проблема с полицията, вместо да й позволява да се самоконтролира вечно. Естествено аз не очаквах текстът ми да се приеме благосклонно от местните полицейски служби.

(7) Известно неразбиране е винаги неизбежно. Липсата на разбиране по въпроса е широко разпространена; аз считам, че е дълг на писателя поне от време на време да бъде съвестта на своята общност, но изглежда, че полицейски служители са на друго мнение, което можеше да се очаква.
Няма значение.

(8) Сутринта писмото ми до министъра на правосъдието се появи във вестника; учудващо много хора ми се обадиха по телефона. Между тях беше и Гудмундур Хермансон, който се представи като началник на полицията на Рейкявик. Той искаше да знае за случая, за който писах в статията си. Аз му казах, че обект е било положението по принцип, а не някой изолиран случай. Става въпрос за поне няколко стотици случая. Гидмурдур след това ме попита за името на парализирания младеж в местната болница, за когото бях споменал. Отговорих му, че вероятно никога не съм го чул - и това беше самата истина. Попитах Гудмундур дали полицията в момента разследва случая. Той отговори утвърдително. Аз отбелязах, ако при дадените обстоятелства полицията извърши още веднъж вътрешен контрол, то това би било едно смело начинание. В същото време аз отказах да кажа нещо повече по телефона освен датата на постъпването ми в болницата. Ние се сбогувахме.

...

(9) Така бе до неделя. Вестниците бяха пълни с опечалени изказвания на полицаи. Неделният "Моргунбладид" публикува статия от един полицай, Йоханес Йонсън, който отговаряше на новината от 9-и, петък, което означава, че ръкописът му е пристигнал в редакцията в събота. Това ми се стори странно, тъй като обикновено за публикуване на статия в "Моргунбладид" се чака от четири до шест дни от връчването на ръкописа. Така става, когато се касае за обикновени хора, като нас. В статията полицаят повтори "полицейската версия", че случаят, който Торгейр "е обсъждал" може да бъде открит в новинарската хроника на страница 13 от петъчния "Мордунбладид".

...

(10) Оттогава нещата се промениха и трябва сега да помоля Хол да спази обещанието си и да публикува това мое изявление. Въпреки че ударът на Айнар към края на телевизионната програма миналия вторник се оказа неточен и без успех и не аз пострадах от него, необходимо е да отбележа колко типично за полицията бе неговото поведение.

(11) Кои са корените на така наречения "полицейски проблем"? Много са тези, които смятат, че нашите полицаи са малтретирани вече твърде много хора както виновни, така невинни. Това те си позволяват доста често.

(12) Полицейските реакции, които напоследък се появиха в пресата, говорят за сходство с романите на Йон Тордсен - който нож вади, от нож умира. Те може би са прочели също така сагата за Гретир Силния, чийто принцип бе: със сила всичко се лекува. Изглежда това е тяхната линия.

(13) Твърде патетичен е този принцип, за да бъде следван от цялата полицейска служба, ако искаме наистина хората да се радват на нейните услуги.

(14) След сряда много хора ми позвъниха и изразиха мнението си, че полицейското предаване по телевизията не е било за нашите деца, тъй като е било ужасяваща проява на националните реалности.

(15) Те трябваше да бъдат в униформи, отбеляза някой. Тяхното поведение бе толкова типично за постепенно придобития обществен образ на нашите самооправдаващи се полицейски сили: перчене, измами, незаконни действия, суеверия, необмисленост и неуместност.

Само с няколко думи.

(16) Заглавието на тази статия е взето от популярната народната приказка за двойката ловджийски кучета, ловящи мухата. Сетих се за нея, докато гледах сержанта, скупаещ по време на телевизионната програма. Ако нашият министър на правосъдието не е имал време да гледа предаването, нека вземе запис, който все още може да се намери в телевизията, при условие че иска да види почти перфектна илюстрация на онова, което обществото нарича проблем с полицията.

(17) Програмата трябва да ни покаже необходимостта от безпристрастно разглеждане на проблема да се попречи на полицията непрестанно да се наранява сама, докато "разследва" въпроси, които нараняват самоуважението и детската й гордост.

(18) Да спрем с тези спорове и разгледаме предложението, което отправих чрез писмото си до министъра на правосъдието. Бихме могли също да обмислим идеята на един мой умен приятел:

(19) Торгейр, каза ми той, не би ли било добре да се намери един добър детски психолог, който да изследва полицейските желания за борба?

Да се надяваме, че въпросът не е толкова сложен.

С благодарност за публикацията.
Торгейр Торгейрсън"

11. В отговор на тези статии Министерството на правосъдието му изпраща писмо на 9 януари 1984 г.. С него информира, че проблемите, повдигнати в статиите, са били разгледани на различни нива и че въпросът е в дневния ред в парламента (Алтинг) и министърът на правосъдието може да докладва пред него в най-близко бъдеще за проучванията и предложенията, които са били направени по него.

Б. Съдебни процедури по разследването и оклеветяването

12. С писмо от 27 декември 1983 г., Асоциацията на рейкявикската полиция се обръща с молба до прокурора да разследва гореспоменатите твърдения. Във връзка с това той изпраща случая в Държавната криминално следствена полиция ("ДКСП") на 21 май 1984 г., за да провери дали публикациите съдържат клевети по смисъла на член 108 от Общия наказателен кодекс от 1940 г. (Закон №19/1940 - "Наказателен кодекс"). На 18 юни ДКСП разпитва жалбоподателя, който е бил придружен от адвокат.

13. В резултат на това, на 13 август 1985 г. прокурорът издава обвинителен акт срещу жалбоподателя за оклеветяване на неназовани членове на рейкявикската полиция, в нарушение на член 108 от Наказателния кодекс.

14. Следните пасажии от статиите са сметнати за оклеветяващи:
"зверове в униформа" (параграф 9(3) по-горе);

"на онези диви зверове в униформа" (параграф 9(6) по-горе);

"От болните, с които младият човек бе в една стая, разбрах, че нараняванията му са нанесени от охраната на някакъв ресторант и няколко полицаи. Първоначално не можех да повярвам на това, затова поразпитах персонала в болницата и - да, те бяха прави; ставаше въпрос за жертва на нощната полицейска група на Рейкявик." (параграф 9(9) по-горе);

"Тогава установих, че повечето хора знаят за различни случаи с граждани, които са имали същите или подобни преживявания със зверовете в униформа. Същества, доведени до психическото състояние на новородено в резултат на бойните хватки, които полицаи и охрана учат да прилагат с брутална безразсъдност, вместо да се отнасят към хората с внимание и благоразумие. Има толкова много подобни истории, които едва ли бихте могли да пренебрегнете, като ги считате за лъжи. (параграф 9(10) по-горе)"

"жертви на полицейските зверове" (параграф 9(11) по-горе);

"позволявайки на грубияни и садисти да извършват своите безчинства" (параграф 9(13) по-горе)."

15. Смята се, че и втората статия съдържа клеветническо твърдение:

"Тяхното поведение бе толкова типично за постепенно придобития обществен образ на нашите самооправдаващи се полицейски сили: перчене, измами, незаконни действия, суеверия, необмисленост и неуместност." (параграф 10(15) по-горе).

16. На 9 септември е повдигнато обвинение срещу жалбоподателя; той е призоваван да се яви на заседание на следващия ден в състав на рейкявикския криминален съд, с единствен член - съдията Петер Гудгейрсън. По молба на жалбоподателя, заседанието е отложено за 17 септември. На този ден съдът провежда заседание, на което жалбоподателят присъствал, придружен от г-н Томас Гунарсон, адвокат във Върховния съд; прокурор не се е явил. Заседанието протекло по следния ред:

(а) Както е предвидено в параграф 2 на член 77 на Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. (закон № 74/1974), съдията информира обвиняемия, че е призован да даде показания, тъй като е заподозрян в извършване на престъпление.

(б) Г-н Гунарсон бил назначен за защитник на жалбоподателя. Всички документи по делото им били предадени.

(с) Жалбоподателят бил запитан от съдията дали е авторът на двете вестникарски статии. Той ги разпознал, но отбелязал, че пасажите, посочени в обвинителния акт, въпреки че са верни, са извадени от техния контекст.

(d) Съдията запознал жалбоподателя със записа на неговото изявление пред ДНРП на 18 юни 1984 г. и с неговото писмо до тях от 19 юни. Жалбоподателят потвърдил точността на записа и признал, че е авторът на писмото.

(e) На въпроса на съдията дали може да докаже съответните пасажи в неговите статии, жалбоподателят поддържал, че в контекста на обвинителния акт - който той вече бил коментирал, той нито можел, нито бил задължен да го направи; това не бил негов литературен продукт, а на обвинителя.

(f) Жалбоподателят помолил за време, за да подготви своята защита, използвайки документите по случая, както и коментари си. Друго заседание било насрочено за 24 септември 1985 г.

17. На тази дата жалбоподателят и неговият адвокат се явили пред съда, отново при отсъствие на прокурора. Адвокатът направил искане за отвод на съдията, на основание, че освен като съдия той представя и прокуратурата, поради липсата на такава на настоящето и предишното заседание.

18. На 25 септември съдията приема следното определение:

"По това дело не се изисква [състезателно производство] според член 130 на Наказателно-процесуалния кодекс. .... Искането за отвод на съдията неподкрепено с валидни аргументи и е изцяло без основание. Съдията нито е задължен, нито би могъл да се оттегли."

19. На 26 септември прокуратурата, съгласно член 171 от Наказателно-процесуалния кодекс, отхвърля молбата на жалбоподателя за даване на възможност да обжалва по кратка процедура определението пред Върховния съд. Той допълнително моли министъра на правосъдието да назначи ad hoc прокурор да се произнесе по молбата, но и тази молба е отхвърлена на 18 октомври.

20. В периода 9 октомври 1985 - 28 април 1986 г., Наказателният съд провежда шест допълнителни заседания, на които присъствали ищецът и неговият адвокат. Внесени били документи, били направени устни изявления, също били изслушани свидетелите. Прокурорът се явил на всички тези заседания, с изключение на това на 17 февруари 1986 г., когато бил представен пред съда записът на телевизионното предаване.

21. На заседанието, състояло се на 25 октомври 1985 г., съдията Петер Гудгейсън показал на жалбоподателя снимки и му задал въпроса дали това е младежът от местната болница, описан в първата статия (виж параграф 9(8) по-горе). Отговорът на ищеца бил следният:

"... шокиращо е за човек с голям житейски опит да чуе въпрос като този от човек със същия житейски опит. Аз се срещам и проучвам между един и двеста човека дневно. За около 7 години това прави колкото цялото население на Исландия. Така че всеки, когото виждам по-малко от 50 пъти, не ми остава в съзнанието освен ако няма основание за това. Така че е направо абсурдно и противоречи на природата на човешкия мозък да бъде питан човек дали може да разпознае някой, когото може би съзнателно е видял преди седем години. Все пак, за да отговоря, мога да заявя, че това не е младият човек, когото имах предвид, пишейки статията "Нека се опомним!"..."

22. По време на заседанието, състояло се на 28 април 1986 г., страните се съгласили, че не са нужно допълнителни съдебни следствени действия. В съответствие с това адвокатът

трябвало да внесе писмената защита на жалбоподателя до 3 юни 1986 г.; прокурорът заявил, че няма други забележки.

23. В своята защита, внесена на 3 юни 1986 г., жалбоподателят подновил искането (виж параграфи 17-19 по-горе) делото да бъде прекратено или да бъде оправдан ответникът на основание неприсъствието на прокурора на някои заседания на процеса. По съществуващото на спора той, *inter alia*, твърди следното:

"Очевидно е, че обикновени хора са малтретирани от полицаи... Едно такова преживяване е доста запомнящо се и обикновено хората го споделят помежду си. В преразказване често се стига до преувеличаване на фактите. С нарастване броя на случаите се формира общественото мнение, което е нормално да бъде по-крайно, отколкото самият проблем. В голяма степен аз използвах общественото мнение като основа на моята статия "Нека се опомним!". Общественото мнение е, разбира се, факт сам по себе си и неговите причини са обикновено по-маловажни и не толкова обсъждани..."

Ако общественото мнение стане негативно, полицията загубва доверие дори по отношение на полицаите, които не са удряли друго освен някоя муха. През есента на 1983 г. тази загуба на доверие поставяше в опасност общественото спокойствие. Когато изникна случаят със Скафти Джонсон, аз осъзнах опасността. И моята ... статия, публикувана в "Моргунбладид" на 7 декември 1983 г. бе реакцията ми срещу тази опасна ситуация. Пишейки текста, смятах, че изпълнявам дълга си на уважаван писател, който изследва съдбините на нацията и излага, онова което е открил, без да прикрива истината. Това става ясно на всеки човек, който желае да прочете статията в нейната цялост и разбере написаното в нея.

...

Но главната цел на статията и на нейното заключение е отправянето на молба до министъра за разследване основателността на общественото мнение. Статията трябваше да повдигне един очебиен и спешен въпрос.

Въпреки че възнамерявах да напиша статия изцяло в рамките на закона, няма да скрия факта, че се опитах да съставя текста така, че да предизвика реакцията на засегнатите страни. Въпросът, разбира се, бе за основателността на отрицателното обществено мнение. Ако липсваха основания, полицейските ръководители (които единствени притежават пълната информация по въпроса) можеха да реагират по най-улегналия, убедителен и спокоен начин на уважавани и честни личности. Съветът на полицейската асоциация и началникът на полицията можеха просто да препоръчат на министъра да започне при първа възможност безпристрастно разследване на въпроса, който е повдигнат. Подобна реакция значително щеше да успокои обществото, тъй като би била проява на добросъвестност."

24. На 16 юни 1986 г., на заседание в присъствието на жалбоподателя, било произнесено решението от съдията Петер Гудгейрсън, който отхвърлил искането, основаващо се на отсъствието на прокурора от няколко заседания. По съществуващото на спора той, *inter alia*, приема:

"Относно представените доказателства, ответникът претърпял лечение в рейкявикската градска болница от 19 юни до 11 юли 1978 г.. По същото време там бил на лечение пациент на име Траусти Елидасон, (изцяло) парализиран, вследствие на физическо нападение от негов познат ... . На ответника били показани фотографии на Траусти Елидасон, който бил приет в градската болница ден след нападението. Ответникът заявил, че Траусти Елидасон не бил мъжът, описан в неговата ... статия в "Моргунбладид"; ...

Видеозапис на телевизионната програма "Различни мнения", излъчена на 13 декември 1983 г., бе представена като доказателство.

...

Въпроси, отнасящи се до прилагането на закона, отношенията между обществото и полицията, както и "случаят Скафти" ... бяха дискутирани. В края на програмата г-н Айнар

Бярнасон, полицейски сержант и председател на Асоциацията на рейкявикската полиция, подчерта, че ... може да се докаже неверността на статията на ответника, тъй като той притежава ... изявление на младежа, за когото ответникът пише в "Моргунбладид". Сержантът прочете (изявлението). (То) съдържа между другото следното: "Онова, което Торгейр Торгейрсън казва за моя случай в неговата статия е невярно от начало до край." След разследване на въпроса (г-н Бярнасон) и полицейският началник Бярки Елиасън считат, че изявлението е направено от човека, за когото ответникът е писал.

По желание на защитника на ответника ... (г-н) Айнар Бярнасон бе призован да свидетелства. Той каза, че изявлението е било направено от младеж на име Траусти Елидасон, ... че той разполагал с информация за времето, когато ответникът и Траусти Елидасон били в болницата, и че се предполага, че ответникът е имал предвид Траусти Елидасон в своята статия. Ето как те получили неговото изявление. Освен това свидетелят съобщи, че доколкото знае, полицаи от Рейкявик никога не е причинявал наранявания на който и да е било по време на служба по начин, сходен на описания в статията на ответника от 7 декември 1983 г.

...
Защитата ... заяви, че пишейки двете статии, обвиняемият е изпълнявал дълга си към обществото като писател, тъй като с изнесените публично данни и призова към служебни действия е насочил вниманието към физическите наранявания на граждани, причинени от полицията [...]. Неговата дейност попада под защитата на член 72 от Конституцията, който забранява цензурата, както и други ограничения на свободата на пресата.

Въпреки това същата конституционна норма дава възможност за подвеждане под отговорност за отпечатани изявления, проблем, който не е разглеждан в исландското право. Има различни законови норми, които криминализират някои публични изявления, в това число и печатаните. [...] Ответникът не би могъл да ползва никакви привилегии или по-голяма свобода на изразяване от другите поради това, че е писател.

Статиите на ответника във вестника са написани от негово име и той призна, че е техен автор. Ответникът е бил с местожителство в Исландия, когато статиите са публикувани в "Моргунбладид". Съгласно член 15 от Закона за правото на публикации от 1956 г. ... той носи както наказателна, така и отговорност за вреди, причинени от съответното съдържание.

Изявленията, основа на обвиненията в обвинителния акт, бяха определени като насочени срещу необозначени членове на полицейските сили на Рейкявик.

Въпреки че съдържанието на член 108 от ... Наказателния кодекс обхваща престъпленията срещу специални ... държавни служители, (тази норма) се прилага също така за престъпленията срещу определена група от държавни служители (...).

Думите "зверове в униформа" и "от тези диви зверове в униформа" в контекста, в който са употребени, са клевети и обиди към неопределени членове на полицейските сили на Рейкявик. Тези изявления са наказуеми, съгласно член 108 от ... Наказателния кодекс.

В обвинителния акт тези изявления са определени като клевета. Имайки предвид алинея 3 на член 118 от Наказателно-процесуалния кодекс ..., ответникът може въпреки това да бъде подведен под отговорност за публикуването им. Неговите действия са точно отразени и той не може да твърди, че е бил препятстван в подготовката на своята защита.

(следователно изявленията, които са основа на обвиненията в обвинителния акт, са анализирани от съдията, който заключава, че те представляват обиди и клевети срещу неопределени членове на рейкявикската полиция).

Заради тези изявления ответникът подлежи на наказание съгласно член 108 ... .

(...)

25. Жалбоподателят е осъден да плати глоба от 10 000 исландски крони на държавното съкровище, или при неплащане в срок от четири седмици от произнасянето на присъдата, на осем дни затвор. Той също така е осъден да плати всички разноски по делото, включително хонорара на адвоката си.

26. И ответникът, и прокурорът обжалват пред Върховния съд на Исландия, който разглежда делото на 22 септември 1987 г.. Защитникът на жалбоподателя иска отмяна не само на присъдата на Наказателния съд, но и на цялото съдебно производство, започвайки от обвинителния акт, и връщане на делото в Наказателен съд за преразглеждане. Алтернативно, той иска оправдаване на неговия клиент по всички обвинения. Прокурорът иска увеличаване на наказанието.

27. В свое решение от 20 октомври 1987 г. Върховния съд постановява, *inter alia*:

"... искането за отмяна на процедурата е основано на аргументите, представени пред Наказателния съд на 24 септември 1985 г., когато адвокатът на обвиняемия направил следното изявление:

"... не присъстваше представител на прокуратурата на някои от предишните заседания по това дело ... На основание членове 20(1) и 36(1)(1) (на Наказателно-процесуалния кодекс), обвиняемият счита, че е незаконно едно лице да е едновременно в ролята на съдия и на обвинител по едно и също дело. Имайки предвид липсата на инициатива за промяна на положението, (неговото) отвеждане ... е желателно."

Съдията от Наказателния съд отхвърлил това искане, а прокурорът отказал да разреши обжалване по кратката процедура пред Върховния съд. ... . Не са представяни доказателства по време на разглеждането на делото без прокурор, както изисква член 130 на гореспоменатия кодекс, за да бъде основателно искането за отвод на съдията или отхвърляне на [обвинението] ... .

Потвърждава се становището на Наказателния съд по въпросите за вината на ответника, по приложението на наказателния закон..., както и наложеното наказание ... . Решението на Наказателния съд във връзка със съдебните такси и разноски остава непроменено."

28. Един от членовете на Съда аргументира особеното си мнение по следния начин:

"В наказателни производства за оклеветяващи изявления е необходимо ясно да се определят тези, които са смятани за увредени. Това е наложително с оглед изграждането на защитата, а и за решаването на трудния въпрос за границите на дебата по въпроси от публично значение.

В обвинителния акт се твърди ... че производството е "във връзка с клеветящи твърдения срещу полицаи", ... и че въпросните твърдения са насочени "срещу неопределени членове на полицейските сили на Рейкявик". Следователно обвинението следва да се разбира като отнасящо се до престъпление, насочено към общо всички полицаи в Рейкявик. Аз съм съгласен, че цитираните изявления в обвинителния акт са груби и поради това не са били оправдани, но считам, на основание посоченото по-горе, че в обвинителния акт не са спазени условията за търсене на наказание за нарушение на член 108 ..., който трябва да се тълкува в светлината на основния принцип на исландското конституционно право, гарантиращ свободата както на устното, така и на писменото изразяване.

В този смисъл аз смятам, че ответникът трябва да бъде оправдан и че всички разходи по производството в (Наказателния) съд, както и във Върховния съд трябва да бъдат платени от държавното съкровище; те трябва да включват и хонорара за назначения от ответника адвокат пред Върховния съд."

II. Приложимото вътрешно право

A. Свобода на изразяване и оклеветяване на държавни служители

29. Член 72 от Конституцията от 17 юни 1944 г. на Република Исландия постановява:

"Всеки гражданин има право да изрази своите мисли писмено. Въпреки това той може да бъде държан отговорен за тях пред Съда. Не могат никога да бъдат налагани цензура или други ограничения на свободата на пресата."

Отговорността, за която става въпрос в тази норма, е допълнително определена със закон.

30. Авторът може според член 15 от Закона за правото на публикуване от 1956 г. (закон № 57/1956), да носи както наказателна, така и гражданска отговорност за публикации, направени от негово име, ако живее в Исландия по време на публикацията или е под юрисдикцията на исландските съдилища, когато са предприети действия срещу него. Ако публикацията не е направена от негово име, отговорността може още да се носи от издателя, редактора, продавача, разпространителя или печатаря.

31. Оклеветяващата публикация представлява престъпление според Наказателния кодекс. Член 108 се отнася точно да оклеветяването на държавен служители при следните обстоятелства:

"Който ругае или по друг начин обижда държавен служител чрез думи или действия или прави оклеветяващи изявления срещу или по повод на него, когато той изпълнява своите задължения, или по повод изпълнението на неговите задължения, се наказва с глоба, задържане или затвор до три години. Твърдение, дори доказано, може да бъде причина за глоба, ако е направено по недостоен начин."

32. В делото на жалбоподателя както Наказателният съд, така и мнозинството на Върховния съд тълкуват член 108 като включващ оклеветяващи изявления, насочени не само срещу особени държавни служители, но и срещу ограничена група от неопределени конкретно държавни служители. Прецеденти, които подкрепят това тълкуване, могат да бъдат намерени в две решения на Върховния съд.

Б. Наказателно производство

33. Член 22 от Наказателно-процесуалния кодекс дава правомощия на прокурора да разследва, като той се подпомага от помощник-прокурор, както и от няколко заместници. Той решава как да се направи разследването, като същевременно го контролира (Член 21).

34. Според член 115, прокурорът може да започне наказателно производство с издаване на обвинителен акт срещу обвиняемия. Той трябва, *inter alia*, точно да определи съда, в който ще се разглежда делото, името на ответника, престъплението, което се твърди, и възможното наказание. След това обвинителният акт се изпраща заедно с документите по делото до подходящия съд. Съдията, до когото е насочено делото, отбелязва на обвинителния акт, който се връчва на ответника, в часа на началото на делото.

35. Делото според член 121 формално започва със съдебно заседание, по време на което Наказателният съд довежда до знанието на ответника обвинителния акт и другите документи. Ако ответникът направи недвусмислени признания на този етап, делото се решава на място и в момента. В противен случай на ответника трябва да се даде възможността да представи доказателства и писмена или устна защита, с помощта на адвокат, ако назначи такъв.

36. Прокурорът решава дали по делото е необходимо състезателно производство, посочено в членове от 131 до 136. Ако е необходимо, прокурорът се явява пред Наказателния съд.

Ако не е необходимо състезателно производство, делото се разглежда по процедурата, описана в членове 123 до 129. Ответникът представя аргументите си пред съдията в отсъствие на прокурор, освен ако прокурорът реши друго.

37. Когато прокурорът не се яви, съдията трябва, в съответствие с общото правило посочено в член 75, да разследва служебно и независимо всички факти и въпроси по делото, дори когато обвинението вече ги е разследвало и докладвало по тях. Съдията трябва да разгледа всички обстоятелства във връзка с вината или невинността на обвиняемия, както и всички облекчаващи или утежняващи обстоятелства. Щом приключи разследването и обвиняемият, или неговият адвокат внесе своите доказателства или писмени бележки, съдията решава делото на базата на всички доказателства.

38. Обжалването на присъда на Наказателен съд се прави пред Върховния съд. Прокурорът трябва да се яви на производството по обжалване, дори да не е направил това пред Наказателния съд.

39. Върховният съд има правомощия да разглежда както въпросите, свързани с фактите, така и с правото. Според член 185 той може да отмени производството или алтернативно присъдата на Наказателния съд, ако установи сериозни нарушения в хода на делото пред първата инстанция. В този случай делото може да се върне изцяло или частично пред допълния съд за ново разглеждане.

40. Според член 171 ответникът може с разрешение на прокурора да внесе молба за обжалване в съкратени срокове пред Върховния съд за отказ на съдия от Наказателния съд да си направи отвод. При липса на такова разрешение, ответникът може при нормалното обжалване да изиска от Върховния съд да бъде отменено производството пред Наказателния съд, тъй като са били налице основания за отвеждане на съдията.

41. Член 36 от Гражданско-процесуалния кодекс (закон № 85/1936), който според член 15 от Наказателно-процесуалния кодекс се прилага и по наказателни дела, постановява, че съдията трябва да се оттегли в следните случаи:

- (a) ако той е страна или представител на, или свързан със страна по спора;
- (b) ако е давал показания по делото или е изпълнявал ролята на поемно лице, или вещо лице във връзка с делото;
- (c) ако се е явявал в друго качество по делото или давал консултации на страна;
- (d) ако е враждебно настроен към някоя от страните;
- (e) ако делото е от финансово или морално значение за него или негови роднини;
- (f) ако съществува опасност, че той няма да бъде безпристрастен при разглеждането на делото.

Ако съдията бъде отведен поради някоя от по-горе изброени причини, министърът на правосъдието трябва да назначи друг съдия по делото.

В. Промяна на Наказателно-процесуалния кодекс

42. Промени в Наказателно-процесуален кодекс се очакват да влязат в сила на 1 юли 1992 г. Член 123 от проекта предвижда делото да бъде отложено, ако прокурорът не се яви на съдебно заседание.

ПРОЦЕДУРА ПРЕД КОМИСИЯТА

43. В своята жалба (№ 13778/88), внесена в Комисията на 19 ноември 1987 г., г-н Торгейр Торгейрсън твърди нарушения на член 6, алинея 1 и 3 (с) (право на справедливо изслушване от безпристрастен съд и право на защита) и член 10 (право на свобода на изразяване) от Конвенцията в резултат на процесуалните действия, предприети срещу него за оклеветяване и последвалата присъда.

44. На 14 март 1990 г. Комисията се произнася положително по допустимостта на жалбите, отнасящи се до:

(а) липса на прокурор на някои от заседанията на съда по време на процеса срещу жалбоподателя и ефектът от това върху безпристрастността на Рейкявикския наказателен съд; и

(б) ограничението на свободата на изразяване на жалбоподателя.

Останалите жалби са обявени за недопустими.

В своя доклад, приет на 11 декември 1990 г. (член 31), Комисията изразява мнение, че не е имало нарушение на член 6, алинея 1 (единодушно) и че е нарушен член 10 (тринадесет гласа срещу един).

ЗАКЛЮЧИТЕЛНО СТАНОВИЩЕ НА ПРАВИТЕЛСТВОТО ПРЕД СЪДА

ПРИЛОЖИМОТО ПРАВО

I. ПО ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6, АЛИНЕЯ 1

46. Г-н Торгейр Торгейрсън твърди, че не му е предоставен достъп до "безпристрастен съд" по смисъла на член 6, алинея 1 от Конвенцията [...].

Жалбоподателят твърди, че според действащото исландско законодателство (виж параграф 36 по-горе), за по-леки дела не се предвижда състезателно производство и те могат да бъдат разгледани без прокурор. Това означава според жалбоподателя, че районните съдии в тези случаи са с правомощия да поемат прокурорските функции. Това положение е критикувано от много районни съдии и освен това е на път да бъде променено. Съгласно член 123 на законопроекта, изменящ Наказателно-процесуалния кодекс, който предстои да влезе в сила на 1 юли 1992 г., делото ще бъде отлагано, ако не се яви прокурорът.

Жалбоподателят твърди, че резултатът от това законодателство конкретно в неговото дело, където прокурорът е отсъствал на някои от заседанията на Рейкявикския наказателен съд, бил, че съдията Петер Гудгейрсън - единствен член на съда - не само е ръководил хода на делото, но е взел ролята и на представител на обвинението. Следователно Наказателният съд не е изпълнил изискването за безпристрастност на член 6, алинея 1 от Конвенцията.

47. Тази жалба е оспорена от Правителството и не е приета за основателна от Комисията.

48. Трябва да бъде припомнено, че задачата на Съда не е да разглежда съответния закон и практика абстрактно, а да определи дали начинът, по който те са били приложени или са се отразили на жалбоподателя, представлява нарушение на член 6 алинея 1 (виж и решението Хаушилдт срещу Дания).

49. Съществуването на безпристрастност по смисъла на член 6, алинея 1, трябва да бъде определено в съответствие със субективна проверка, която е на базата на личното убеждение на определен съдия по дадено дело, и също в съответствие с обективна проверка, която цели да се провери дали съдията е предоставил необходимите гаранции, за да се изключи всякакво основателно съмнение за пристрастност (*ibid.*, ...).

50. По отношение на субективната проверка, безпристрастността на съдията трябва да се предполага до предоставяне на доказателство за противното (ibid.,...); жалбоподателят не е предоставил доказателства, които сочат предубеденост на съдията.

51. Обективната проверка трябва да определи извън личното поведение на съдията дали съществуват достоверни факти, които пораждаат съмнение относно неговата безпристрастност. Тук дори явяванията в съда биха били от определено значение. Става дума за доверието, което съдилищата в демократичните общества трябва да пораждаат сред хората и най-вече в обвиняемия, когато става въпрос за наказателни производства. Поради това всеки съдия, за когото има основателна причина за съмнение за липса на безпристрастност, трябва да се оттегли.

Това означава, че при разглеждане дали в дадено дело определен съдия е предубеден, гледната точка на обвиняемия е от значение, но не е решаваща. Онова, което е решаващо, е дали опасението за предубеденост може да бъде обективно оправдано (ibid.,...).

52. Съдът отбелязва, че в настоящето дело Рейкявикския наказателен съд е имал дванадесет заседания между 10 септември 1985 г. и 16 юни 1986 г. Прокурорът е отсъствал от следните шест заседания, които са били посветени на следните въпроси:

(a) 10 септември 1985 г.: по молба на жалбоподателя (който също не е присъствал) Съдът е решил да отложи делото (виж параграф 16 по-горе);

(b) 17 септември 1985 г.: това заседание е било с подготвителен характер (виж параграф 16 по-горе);

(c) и (d) 24 и 25 септември 1985 г.: Съдът се занимавал само с въпроси от процесуален характер, които не са свързани със спора по същество по делото (виж параграфи 17-18 по-горе);

(d) 3 юни 1986 г.: Жалбоподателят внася своята писмена защита (виж параграф 23 по-горе);

(e) 16 юни 1986 г.: Съдът се произнася с решение (виж параграф 24 по-горе)

От друга страна, прокурорът присъства с едно изключение на всички заседания, когато са представяни доказателства и са изслушани свидетелите (9 и 25 октомври 1985 г., 15 ноември 1985 г., 31 януари 1986 г. и 17 февруари 1986 г.; виж параграфи 20-21 по-горе). Изключение е заседанието на 17 февруари 1986 г., специално посветено на представянето на телевизионната програма. И жалбоподателят, и прокурорът се явили на следващото заседание, състояло се на 28 април 1986 г., когато се съгласили, че не е необходимо продължаване на съдебното следствие (виж параграф 22 по-горе).

53. Може да се разбере от по-горното, че на онези заседания, когато не е присъствал прокурорът, Рейкявикският наказателен съд не е трябвало да провежда разследвания по съществото на делото, нито пък е имал функции, които са присъщи за прокурора. При тези обстоятелства Съдът не намира, че опасенията за липсата на безпристрастност на Рейкявикския наказателен съд, които жалбоподателят е имал във връзка с отсъствието на прокурора, могат да се приемат за оправдани.

54. В съответствие с това не е имало нарушение на член 6, параграф 1.

II. ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 10

55. Г-н Торгейр Торгейрсън твърди, че е жертва на нарушение на член 10 от Конвенцията, [...]

Това твърдение е прието от Комисията за основателно, но е оспорено от правителството.

56. Съдът смята - единодушно, - че обвинението и присъда за клеветата на жалбоподателя от Рейкявикския наказателен съд на 16 юни 1986 г., потвърдени от Върховния съд на 20 октомври 1987 г. (виж параграфи 24-25 и 27 по-горе), представляват намеса в неговото право на свобода на изразяване. Такава намеса води до нарушаване на член 10, освен ако това е било "предписано от закона", с цел или цели, които са законни по член 10, алинея 2 и е било "необходимо в демократичното общество" за по-горната цел или цели.

А. Била ли е намесата "предписана от закона"?

57. Жалбоподателят, съгласно особеното мнение на члена на Върховния съд по това дело (виж параграф 28 по-горе), смята, че член 108 от Наказателния кодекс, тълкуван в светлината на конституционното право на свобода на изразяване, не може да бъде основание за присъда.

58. Въпреки това Съдът отбелязва, че начинът, по който Рейкявикският наказателен съд, а впоследствие и мнозинството на Върховния съд (виж параграф 24 и 27 по-горе) са тълкували и приложили този член в конкретното дело, не се изключва от конкретния текст на разпоредбата (виж параграф 31 по-горе), а освен това се подкрепя и от прецедент (виж параграф 32 по-горе). Освен това, държавата, и по-специално съдилищата, имат изключителното право да тълкуват и прилагат закона (виж между другите авторитети решението по делото Круслин срещу Франция). Следователно Съдът се съгласява с правителството и Комисията, че намесата е била "предписана от закона"

Б. Имала ли е намесата законова цел или цели?

59. Единодушно бе прието, че осъждането и присъдата на ответника са били насочени към защита на "репутацията ... на други" и поради това, те са имали законна цел.

60. Възразявайки на мнението на жалбоподателя и Комисията, че обжалваното вмешателството не е било "необходимо в демократичното общество", правителството представи изложение, което се състои от две части, една, отнасяща се до въпроси от принципно значение, и друга, отнасяща се до специфичните обстоятелства по това дело.

61. Представеното изложение от първата част може да бъде обобщено по следния начин.

(а) Делата на Съда Лингенс срещу Австрия, Барфод срещу Дания и Обершлик срещу Австрия показваха, че широките граници на допустима критика в политическите дискусии не се прилагат в същата степен в дискусиите, свързани с въпроси от обществен интерес. Въпросите от обществен интерес, повдигнати от статиите на жалбоподателя, не могат да бъдат включени в категорията на политическите дискусии, които дават възможност за пряко или косвено участие на гражданите в процеса на вземане на решения в демократичното общество.

(b) Действията на държавните служители трябва непрестанно да бъдат обект на контрол и дебат, в това число и на критика. Обаче, тъй като те не са имали възможност да отговорят, не е било позволено отправянето на обвинения към тях без достатъчни основания за твърдения за криминално поведение.

(c) В допълнение към посоченото в точка (а), ясно следва от трите цитирани решения, че лицето, което твърди, че правото му на изразяване е ограничено, без това да е необходимо, трябва да го е упражнило по начин, съобразен с изискванията на демократичното общество: то трябва да е било добросъвестно по отношение основателността на своите изявления и

да ги е направило в съгласие с демократичните цели; освен това изявленията трябва ефективно да допринасят за тези цели и да се подкрепени с факти.

62. По отношение на специфичните обстоятелства по делото правителството прави следното изявление:

(а) Твърденията в статиите на жалбоподателя са причинно и фактически необосновани. Полицейският произвол не е познат в Исландия; през последните петнадесет години е имало само два инцидента с полицаи, които са осъдени за физическо насилие. Историята с младежа в местната болница, спомената в първата статия (виж параграф 9(8) -(9) по-горе), е изцяло невярна и е изфабрикувана, за да даде основания за кампания срещу полицията. Жалбоподателят е отказал да сътрудничи при изясняването на въпроса и не е представил никакви доказателства в подкрепа на твърденията си. Във връзка с това правителството обръща внимание на декларацията на г-н Траусти Елидасон, който е бил в болницата по същото време, и заседанията в Рейкявикския наказателен съд (виж параграф 21 и 24 по-горе). Въпреки че случаят Скафти (виж параграф 8 по-горе) е подтикнал жалбоподателя към действие, неговата първа статия не се позовава на този случай, който е определен като "от малко значение". Вместо това, тя се отнася до полицейски произвол, който не би достигнал до знанието на обществеността, и твърди, че "истинският проблем" бил "в действителност по-голям и много по-страшен" (виж параграф 9(4) по-горе). Във втората статия, жалбоподателят не обсъжда определени случаи, а ситуация, която според него обхваща поне няколко стотици случая (виж параграф 10 (8) по-горе).

(b) Статиите на жалбоподателя не се ограничават до критика на начина, по който полицията е действала при изпълнение на задълженията си. Основната цел на автора не е била да защити нови методи на разследване на жалби срещу полицията, а да нанесе вреда на престижа на рейкявикската полиция като цяло, отправяйки специфични твърдения за незаконни действия, включващи сериозни престъпления.

(c) Дори да се приеме, че е съществувало фактическо основание за твърденията на жалбоподателя, той очевидно е прекрачил всякакви разумни граници чрез използването на злободневен, обиждащ и хулещ език обвинявайки, полицията.

(d) Наложените наказания, които не включват конфискация на статиите, са били незначителни и не са застрашавали съществуването на свободна дискусия по въпроса от обществено значение.

63. Съдът припомня, че свободата на изразяване представлява един от основните фундаменти на демократичното общество; обект на алинея 2 на член 10, тя се отнася не само до "информация" и "идеи", които са приемат благосклонно или се смятат за безобидни или безлични, но също до онези, които обиждат, шокират или безпокоят. Свободата на изразяване, както постановява член 10, е обект на ред изключения които обаче трябва да се тълкуват ограничително и необходимостта на всяко ограничение трябва да бъде убедително обоснована (виж делото Обзървър и Гардиан срещу Обединеното кралство).

В настоящето дело жалбоподателят е изразил своите виждания чрез публикуването им във вестник. Следователно трябва да се обърне внимание на значителната роля на пресата в правовата държава (виж делото Кастелс срещу Испания). Макар пресата да не трябва да излиза от наложените рамки, *inter alia*, за "защита на репутацията на ... другите", тя въпреки това е задължена да информира и разпространява идеи по въпроси от обществен интерес. Тя не само има задължение да информира и разпространява идеи: обществото също има право да ги получава. В противен случай пресата би била неспособна да играе жизнената си роля на "пазач на обществото" (виж решението на гореспоменатото дело Обзървър и Гардиан срещу Обединеното кралство).

64. По повдигнатите от правителството въпроси от принципно значение Съдът отбелязва, че няма прецеденти в неговата практика за разграничаване, по начина предложен от правителството, между политическите дискусии и дискусиите по въпроси от друго обществено значение. Това становище, насочено към ограничаване на правото на изразяване на основание приемането, че упражняването на правото по член 10 "носи със себе си задължения и отговорности", не отчита, че такова ограничение може да бъде направено само при условията, посочени в алинея 2 на този член.

65. По отношение на конкретните обстоятелства по делото, Съдът не може да приеме становището на правителството, че твърденията в статиите на жалбоподателя са лишени от причинно и фактическо основание.

Първата статия избира за своя основа един специфичен случай на малтретиране - случая Скафти - който повдига широк обществен дебат и приключва с присъда срещу виновните полицаи. Безспорно е, че този инцидент действително се е случил.

По отношение на другите фактически елементи, съдържащи се в статиите, Съдът отбелязва, че те се състоят основно в споменаването на "истории" или "слухове" - произтичащи от други хора, или "обществено мнение", основано на твърдения за полицейски произвол. Например хората от болничната стая на младежа, които са разказали, и болничният персонал, който е потвърдил, че той е пострадал от полицията (виж параграф 9 (9) по-горе). Както бе отбелязано от Комисията, не е доказано, че тази история е изцяло невярна или е била просто измислена. Отново според първата статия жалбоподателят открил, че повечето хора знаят различни истории от този вид, които били толкова подобни и многобройни, че трудно могат да бъдат приети като лъжа (виж параграф 9 (10) по-горе).

Накратко, жалбоподателят съобщава преди всичко какво е било казано от другите за полицейския произвол. Той е обвинен от рейкявикската полиция в престъпление по член 108 на Наказателния кодекс отчасти, защото не успява да докаже своите твърдения, а именно че неопределени членове на рейкявикската полиция са извършили поредица от насилия, причинили увреждане на техните жертви, както и измами, и други криминални престъпления (виж параграф 9 (9) - (10), 10 (15) и 24 по-горе). Що се отнася до изискването жалбоподателят да установи истинността на твърденията си, той е бил по мнението на Съда изправен пред една неоснователно трудна, ако не невъзможна задача.

66. Съдът също така не приема твърдението на правителството, че основната цел на статиите на жалбоподателя е да увреди авторитета на рейкявикската полиция като цяло.

На първо място неговата критика не може да се приеме като нападка срещу всички членове, или някой определен член на рейкявикските полицейски сили. Както е посочено в първата статия, жалбоподателят приема, че "сравнително малко лица (са били) отговорни и че независимо разследване би показало надеждно, че само малка група от полицаи са били отговорни (виж параграф 9 (19) - (20) по-горе). На второ място както Съдът отбеляза в параграф 65 по-горе, жалбоподателят по принцип съобщава какво е било казано от други.

Тези обстоятелства - заедно с разглеждането на първата статия - потвърждават неговото твърдение, че основната му цел е била да подтикне министъра на правосъдието да образува независим и безпристрастен орган, който да разследва жалби срещу полицейски произвол. Втората статия, която е написана в отговор на определени изказвания, направени от полицейски офицер по време на телевизионна програма, трябва да бъде разглеждана като продължение на първата статия.

67. Статиите се отнасят безспорно до въпрос от сериозно обществено значение. Вярно е, че двете статии съдържат особено силни изрази. Все пак, имайки предвид тяхната цел и въздействието, което е трябвало да имат, Съдът е на мнение, че на използвания език не би могло да се гледа като прекален.

68. Накрая Съдът смята, че обвинението и присъдата биха обезкуражили откритото обсъждане на въпросите от обществено значение.

69. Имайки предвид гореизложеното, Съдът стигна до заключението, че основанията, изтъкнати от правителството, не са достатъчни да докажат, че оспорваната намеса в свободата на изразяване е пропорционална на преследваната законова цел. Следователно тя не е "необходима в едно демократично общество".

70. Следователно налице е нарушение на член 10 на Конвенцията.

III. ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ЧЛЕН 50

71. Г-н Торгейр Торгейрсън търси справедливо обезщетение по член 50, [...].

А. Извършена работа от жалбоподателя

72. Жалбоподателят иска 875 250 исландски крони за своята работа по делото, продължило повече от седем години, която, както съобщава, заела 41 дни от свободното му време на година.

Съдът присъжда "справедливо обезщетение" само "ако е необходимо". Жалбоподателят, който е бил подпомогнат от адвокат както в Исландия, така и в Страсбург, не е посочил защо трябва да бъде компенсиран за своя собствен труд.

Б. Парични вреди

73. Жалбоподателят търси 2 020 200 исландски крони като компенсация за загубени от него приходи (24 050 крони на месец през годините от 1984 г. до 1991 г.), поради своя "дисидентски статус".

Правителството възразява срещу това искане, а Комисията остави въпросът да бъде решен от Съда.

Съдът не може да приеме това искане, тъй като не е установено, че съществува значима връзка между твърдяната загуба и установеното с настоящето съдебно решение нарушение на член 10.

В. Разноски

74. Жалбоподателят твърди по отношение на разноските:

(a) 218 160 исландски крони за превода на документите, представени на заседанията в Страсбург;

(b) 134 392 крони за компютърната обработка на тези документи;

(c) 250 000 крони за хонорар на г-н Томас Гунарсон за 100-часова работа (по 2 008 крони на час, плюс 24,5% комисионна) във връзка с неговото представяне пред институциите по Конвенцията;

(d) 73 473 крони за наложената глоба и съдебните такси по вътрешните съдебни заседания.

75. По точки (a) и (b) правителството е изразило готовност да запрати подходяща сума, преценена от Съда на основата на детайлизиран отчет за разходи, предоставени от жалбоподателя. По негово виждане точка (c) е основателна.

От друга страна, правителството отбелязва, че глобата и вътрешните съдебни такси не са платени от жалбоподателя. Нещо повече, то твърди, че глобата не би могла да се наложи вече поради давност и че то е готово да предприеме подходящи мерки да увери, че таксите няма да бъдат събрани, ако Съдът установи нарушение.

76. Съдът приема исканията по точки (а), (b) и (с). Имайки предвид съдебната практика на Съда по този въпрос, както и съответните плащания за правна помощ, направени на жалбоподателя от Съвета на Европа, Съдът смята, че той е в правото си да му бъде платено за разноски, сумата от 530 000 исландски крони.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ

1. Единодушно реши, че няма нарушение на член 6, алинея 1 от Конвенцията;
2. С осем на един гласа, че е има нарушение на член 10;
3. Единодушно реши, че Исландия трябва да плати в тримесечен срок 530 000 (петстотин и тридесет хиляди) исландски крони на жалбоподателя за направените разноски;
4. Отхвърля единодушно останалата част от иска за справедливо обезщетение.

Издадено на английски и френски език, и публично произнесено в Двореца на правата на човека, Страсбург на 25 юни 1992 г.

Ролф РЮСДАЛ, председател
Марк-Андре ЕЙСЕН, секретар

ЧАСТИЧНО ОСОБЕНО МНЕНИЕ НА СЪДИЯТА ГАРДАР СЛАЗОН

За съжаление не се присъединявам към мнението на мнозинството по отношение на последния въпрос повдигнат по член 10 - дали при специфичните обстоятелства на делото (виж параграф 65-69 на решението) намесата е била "необходима в едно демократичното общество".

Твърденията, че са извършени престъпления са или верни, или неверни. За запазването на репутацията и на правата на другите е, разбира се, "задължително" да се ограничат неверните твърдения за сериозни престъпления. Следователно за делото по оклеветяване по мое мнение е съществено дали внушението за сериозно престъпление е било направено добросъвестно по отношение на истината.

Въпреки че жалбоподателят в своята статия от 7 декември 1983 г. използва за основа много дискутирания случай Скафти Джонсън, той изтъква, че го счита "за маловажен"; за него истинският проблем е бил "по-голям и много по-ужасяващ". Той използва и друг случай, този за младежа, когото е видял в болница преди години, и който е бил парализиран поради бруталните методи на рейкявикската полиция. По мое мнение той по този начин намеква, че този "случай" не е бил разследван по никакъв начин, че нито един полицай не е бил разпитван, нито пък намерен за виновен. Жалбоподателят не е направил нищо, за да конкретизира тази история и няма никакво доказателство, че младежът действително е бил малтретиран от полицията. В делото за клевета жалбоподателят е бил обвинен не само за злословене и обида, но също така за споменатото по-горе приписване на сериозни престъпления на полицията, за които би трябвало да бъдат наложени тежки присъди, ако действително са извършени.

Имайки предвид това, аз изцяло подкрепям доводите на съда в решението Барфолд срещу Дания. Г-н Торгейр Торгейрсън е осъден не за критикуване, а за клеветнически твърдения срещу членове на рейкявикската полиция, които по всяка вероятност не само са ги принизили в очите на обществото, но са ги изложили на омраза и презрение, и тези обвинения са публикувани без всякакви доказателства в тяхна подкрепа или друго оправдание.

Следователно по мое мнение при обстоятелствата на настоящето дело не е се установява нарушение на член 10.

Гласувах по въпроса по член 50 на основата на приетото от мнозинството, във връзка с нарушението на член 10.